

Brand in de Suiker

Perspectieven op de Haïtiaanse Revolutie

© 2024

Daan van Leeuwen, Patrick Kortleven & Hayo van Reek

www.barbaareducatie.nl

Brand in de Suiker

Perspectieven op de Haïtiaanse revolutie

Onderwerp: De Haïtiaanse revolutie
Niveau: t/h/v
Werkvorm: Standplaatsgebondenheid, discussie
Auteur(s): Daan van Leeuwen, Patrick Kortleven en Hayo van Reek

De opdracht bestaat uit een blad met vier historische personen en een periode met gebeurtenissen uit de Haïtiaanse revolutie. Er zijn ook 5 fictieve personen uit de verschillende bevolkingsgroepen op Haïti. In de opdracht beoordelen leerlingen de historische gebeurtenissen aan de hand van de aan hen toegewezen fictieve persoon. In groepjes gaan de leerlingen de mening van de fictieve personen bepalen over de historische personen en gebeurtenissen. Was iedereen blij met de revolutie? Wat was, of werd hun situatie naar gelang hun afkomst of situatie? Zijn de gevolgen van gebeurtenissen of beslissingen van de historische personen in het voor-, of nadeel van de fictieve personen?

Inleiding door de docent

In het kielzog van de Amerikaanse en de Franse revolutie aan het einde van de achttiende eeuw, brak er in 1791 op Saint-Domingue, nu Haïti, een grote opstand uit. De Franse kolonie was voor het ontstaan van de revolutie een van de grootste suikerproducenten in de Nieuwe Wereld en de belangrijke inkomstenbron voor de Franse economie. Saint-Domingue is het westelijke gedeelte van het Caribische eiland Hispaniola en deelde in de achttiende eeuw haar grondgebied met de Spaanse kolonie Santo Domingo, nu de Dominicaanse Republiek. In het Franse deel waren sinds de zestiende eeuw duizenden hectares van de vruchtbare vlaktes in cultuur gebracht en ingericht voor honderden rietsuikerplantages, maar ook katoen- en cacao-plantages.

Op deze plantages werkten eind achttiende eeuw circa honderdduizend tot slaaf gemaakten die via de Trans-Atlantische slavenhandel naar de kolonie waren gebracht. Vlak voor de revolutie zou de verdeling zeven tot-slaaf-gemaakten op één (witte) kolonisator te zijn.

De havens van Saint-Domingue waren aan het einde van Vroegmoderne Tijd 'stapelmarkten van ideeën' geworden, een smeltkroes van vooruitstrevende ideeën uit de jonge Amerikaanse staat, kritisch gedachtegoed uit Verlicht Europa, progressief antikoloniaal besef uit omringende wingewesten en moderne gedachten over abolitionisme (avant-la-lettre) uit Afrikaanse geboortegronden. Al ver voor de Franse Revolutie was het hierdoor onrustig in deze Franse kolonie. Het zou een kwestie van tijd zijn voordat de vlam in de pan zou slaan en de tot-slaaf-gemaakten van zich lieten horen.

In augustus 1791 ontketende een aantal vrijgevochten slaven onder leiding van de mawon en priester Boukman Dutty een opstand op een van de rijkste rietsuikerplantage van Saint-Domingue. Als een lopend vuurtje verspreidde de revolutie zich over het eiland. Zij ontstaken de brand in de suiker.

Werkwijze

Deel I – perspectief

De opdracht bestaat twee onderdelen. Het eerste onderdeel bestaat uit vier rondes, waarbij de leerlingen de fase bespreken (zie kader), inschatten wat het historische figuur dat bij de fase hoort vindt van de historische ontwikkeling en de gelegenheid om een van de vijf anonieme historische figuren er naast te leggen. De leerlingen trekken elke fase blind een van deze anonieme historische personen. Er blijft één perspectief onbesproken. De leerlingen bespreken daarmee elke fase drie perspectieven; 1) de feitelijke historische ontwikkeling, 2) het perspectief dat de historische persoon heeft op deze ontwikkeling en 3) het perspectief dat de persoon met een bepaalde achtergrond heeft op de betreffende ontwikkeling. Was iedereen blij met de revolutie? Wat was, of werd hun situatie naar gelang hun afkomst of situatie? Zijn de gevolgen van gebeurtenissen of beslissingen van de historische personen in het voor-, of nadeel van de anonieme personen? Het is dus een oefening in standplaatsgebondenheid.

Deel II – conclusies

In het tweede deel trekt u middels een klassengesprek met leerlingen conclusies over:

- of de aard van de Revolutie in het licht van de democratische revoluties passend bij het tijdvak is en
- in hoeverre dit zou kunnen hebben bijgedragen aan het abolitionisme.

De leerlingen moeten de opgedane kennis en perspectieven gebruiken om tot antwoorden te komen op deze twee vragen.

Stappen per ronde

Stap 1: bestudeer de fase in de revolutie

Bestudeer met je groepje de informatie over de fase in de Haïtiaanse revolutie.

Stap 2: bespreek de historische persoon

Bespreek de historische personen en de kijk die deze persoon had op de gebeurtenissen in de fase van de revolutie. Let hier op:

- wat was zijn rol?
- wat zou hij gevonden hebben van de gebeurtenissen?

Stap 3: bespreek een fictief persoon

Van de docent krijg je een kaartje met een fictief persoon. Bespreek hoe deze persoon de fase van de revolutie zou hebben ervaren. Let hier op:

- welke mening zou de persoon over de gebeurtenissen hebben gehad?
- wat zou zijn/haar situatie op dat moment in de revolutie zijn geweest?
- wat zou zijn/haar mening over de historische persoon zijn geweest?

Tano
Mawon

Tano was ooit het bezit van Baptiste. Hij herinnerde zich steeds weer de moeilijke jaren die hij had doorgemaakt. Zoon van een ooit vrij stamhoofd. Zijn vader vertelde over de rivier waar hij naar vernoemd was. Vanuit de bergen en bossen zal hij samen met zijn medestrijders ervoor zorgen dat het juk van overheersing niet meer op hen zal rusten! Nietsontziend moeten ze te werk gaan. Tegenstanders moeten uit de weg worden geruimd. Ook onze eigen mensen moeten we overtuigen of verwijderen. De zege en de vrijheid is aan ons!

Jean Jacques Baptiste
Grand Blanc

Het gepeupel was in het vaderland in opstand gekomen tegen de koning. Stemmen klonken dat het hier ook rommelde. Alsof zijn slaven het echt slecht hadden! Kost en inwoning, geregelde werktijden, tucht en orde. Die Afrikaanse maniertjes moesten er uit gehaald worden. Ze moesten harder werken, dat had hem ver gebracht. Hij, Jean Jacques Baptiste, suikerplantagehouder en succesvol zakenman. De ontwikkelingen in Frankrijk konden trouwens wel eens goed uitpakken. Meer inspraak voor rijke mannen zoals hij, minder belasting naar Frankrijk.

Louis Pierre Mouton
Petit Blanc

Iedere dag leverde hij weer zijn vlees aan het grote landhuis van de familie Baptiste. Wat een welde! De meid verwelkomde hem en nam het vlees aan. De elite had toch werkelijk waar niets om handen hele dag. Slaven voor alles, en hij maar werken. Die slaven kregen zelfs kost en inwoning. Het was niet makkelijk om slager te zijn. Nu de koning, ver weg in het thuisland, afgezet was zouden hij en andere middenstanders ook eens wat te zeggen moeten hebben. De gewone man werd altijd maar achtergesteld. Égalité! Dat zou eens meer aandacht moeten krijgen, dan werd het vast beter.

Guy Baptiste
Mulatre

Zijn moeder was ooit bediende op de plantage van Baptiste. Om de schande van een zwarte bastaard af te wenden mocht hij van de oude Baptiste gaan studeren. Nu was hij terug op het eiland, dienend in het Franse leger. Vrij en hoger op de maatschappelijke ladder. De vrijheid smaakte naar meer en na “liberté” was het voor hem nu “égalité” dat belangrijk was. De Engelsen en Spanjaarden kregen de revolutie niet klein. Hij moest nu zijn positie verbeteren, dan kon hij de plantage later misschien wel overnemen. Of was een plantage in Louisiana een beter idee?

Afa
Slaafgemaakte

Afa was niets meer dan een gebruiksvoorwerp. Haar hele familie was meegenomen. Door de verschrikkelijke reis in erbarmelijke omstandigheden, door gele koorts in het eerste jaar en het zware werk waren velen overleden. Haar oom was nu ziek. Ze moest wat doen. Extra eten stelen? Als ze gepakt werd zou de straf vreselijk zijn. Een nicht van haar was een hand kwijt voor het stelen van een maiskolf. Hoop was het enige wat haar op de been hield en van een vriendelijke opzichter had ze leren lezen en schrijven. Als dit haar toch eens verder zou brengen.

Fase 1 (1789-1792)

De aanloop naar een revolutie

Saint-Domingue is een van de belangrijkste suikerproductoren van de achttiende eeuw op de wereld en een belangrijke kolonie voor Frankrijk. Op dit eiland van het eiland liggen honderden rijkswaardpunten waarop duizenden slaven onder slechte omstandigheden moesten werken. De Franse plantagehouders staan bekend als erg wreed. Elke dag komen er in de huizen nieuwe slaven aan, maar het is ook een plek waar nieuwe ideeën uit alle windstreken samenkomen.

Lodewijk XVI
De Franse koning

De Franse koning is in deze onrustige tijd blij met de kolonie Saint-Domingue. Het eiland levert veel op voor de Franse bevolking en zorgt dat er nog wat geld in de schatkist komt.

Fase 2 (1792-1793)

Revolutie!

Onder leiding van manon en priester Boukman Duiry verspreidt zich een grote gewapende groep 'als een storm' over de plantages in het noorden heen. In de dagen daarna hebben meer manons en tot-slaaf-gemakten aan. Ze groeien uit tot een groep van meer dan 100.000 mensen en steken overal plantages in de brand. In 1792 bezit de Franse Nationale Vergadering om slavenrij af te schaffen en de opstandelingen in het noorden vrij te laten leven onder Franse vlag.

Boukman Duiry
Leider en priester

In het bos Bois Caïman komen tijdens een voedselceremonie honderden tot-slaaf-gemakten, mulatten en manons samen om een plan te bedenken om tegen de Blancs in opstand te komen. Boukman Duiry is hun priester. Als er plots een tropische storm opsteekt ziet hij dit als een voortek.

Fase 3 (1793-1799)

Spaanse en Britse inmenging

In 1793 verklaart Groot-Brittannië de oorlog aan Frankrijk. Om ook in andere kolonies slavenopstandelingen te voorkomen vallen de Britten Saint-Domingue binnen. Daar hebben ze tegen de groep opstandelingen onder leiding van Toussaint Louverture. Spanje zou later ook kant kiezen voor de Britten. De inna van beide Europese landen krijgt veel kritiek van abolitionisten. De revolutie komt tijdelijk in zwart weer als er onduidelijke spanningen ontstaan. Uiteindelijk zou Louverture, samen met de Fransen, het eiland verenigen en de Britten en de Spanjaarden verdrijven.

Toussaint Louverture
Leider

Onder het militaire leiderschap van Toussaint werden de opstandelingen de Britse en Spaanse troepen te verdrijven. Zo brong hij Saint-Domingue grotendeels weer onder Franse controle, maar eigenlijk heeft hij zelf de macht in handen genomen. Hij wil niet te veel macht afstaan en begint het eiland te besturen alsof het een zelfstandig gebied is.

Fase 4 (1799-1804)

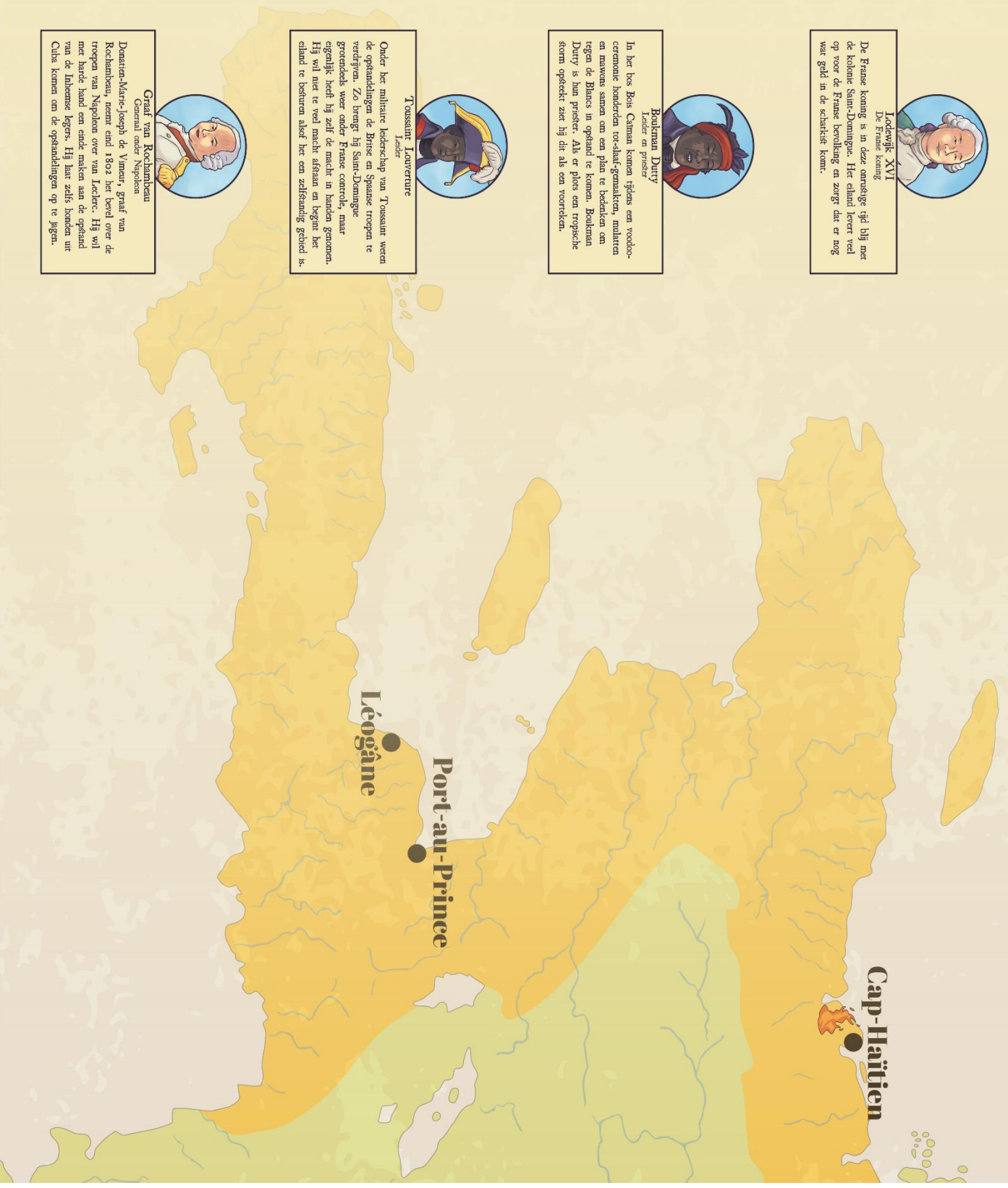
Napoleon grijpt in

Het blijft onrustig op het eiland. Napoleon is aan de macht gekomen in Frankrijk. In Parijs wordt hij bevestigd door plannet die hem overtuigen om een einde te maken aan de vrie status van de Haïtianaan. Hij stuurt troepen onder leiding van Graaf van Rochambeau om orde op zaken te stellen. Louverture wordt gearresteerd. De opstandelingen, onder leiding van de nieuwe leider Dessalines, bieden voldeende tegenpartij en de Fransen verliezen hun grip op het eiland. Ze worden verjaagd van het eiland en Haïti wordt in 1804 de tweede moderne onafhankelijke staat in de 'Nieuwe Wereld'. De campagne is een militair en economisch fiasco voor Napoleon.

Graaf Van Rochambeau
Generaal onder Napoleon

Dontarret-Marie-Joseph de Vimeur, graaf van Rochambeau, neemt eind 1802 het bevel over de troepen van Napoleon over van Leclerc. Hij wil met harde hand een einde maken aan de opstand van de Inhemense legers. Hij hat zelfs handen uit Clink komen om de opstandelingen op te jagen.

Cap-Haïtien

Port-au-Prince

Léogâne